

HAL
open science

Σημείωμα Για Το "Πρόταση Και Απόδοση" Του Pierre Klossowski

Dimitris Ginosatis

► **To cite this version:**

Dimitris Ginosatis. Σημείωμα Για Το "Πρόταση Και Απόδοση" Του Pierre Klossowski . Pierre Klossowski, Protase et Apodose (followed by Gilles Deleuze's "Klossowski ou les corps-langage"), Translation in Greek- Introduction by Dimitris Ginosatis, Futura Editions, 2005., 2005, Pierre Klossowski, Πρόταση και απόδοση, Futura, 2005. <hal-01276069>

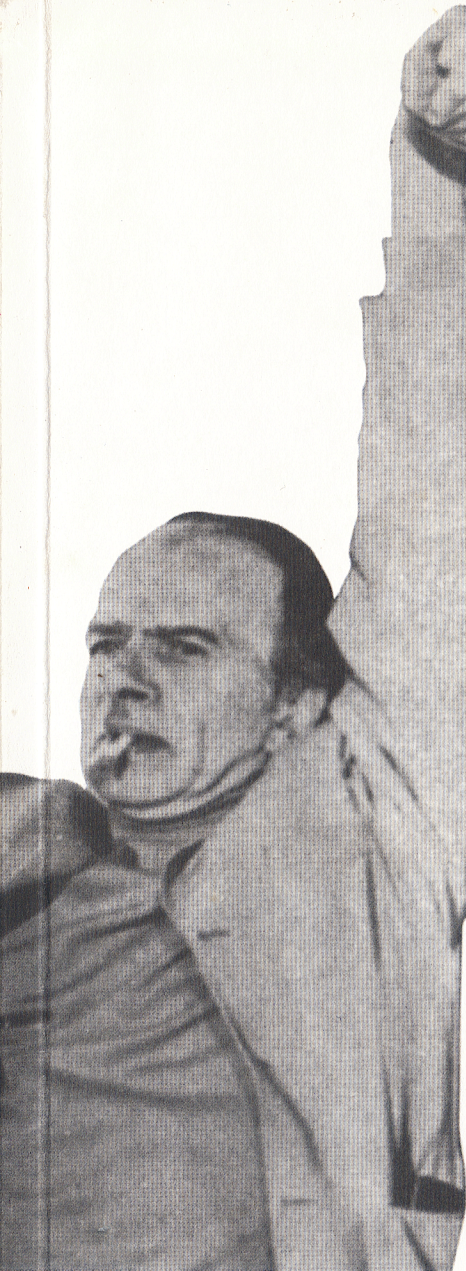
HAL Id: hal-01276069

<https://hal.science/hal-01276069>

Submitted on 22 Feb 2016

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire HAL, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

PIERRE KLOSSOWSKI

ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗ

ΕΠΙΜΕΤΡΟ: GILLES DELEUZE

**ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ-ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΚΙΝΟΣΑΤΗΣ**

FUTURA

Pierre Klossowski

Πρόταση και Απόδοση

Επίμετρο: Gilles Deleuze

Pierre Klossowski: Η σχέση σώματος-γλώσσας

Τίτλος πρωτοτύπων:

«Protase et Apodose», Pierre Klossowski

«Klossowski ou les corps-langage», Gilles Deleuze

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ-ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Γκινσοάτης

Κυκλοφόρησε τον Νοέμβριο του 2005 από

τις εκδόσεις futura - Μιχάλης Παπαρούνης

Βίκτωρος Ουγκώ 15 - 104 37 Αθήνα

Τηλ. & φαξ: 210 52 26 173

e-mail: futura@ath.forthnet.gr

www.futura.gr

Επιμέλεια έκδοσης: Μιχάλης Παπαρούνης

Σχεδιασμός έκδοσης και εξωφύλλου: Γιάννης Κορναράκης

ISBN: 960-6654-04-4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ 9

PIERRE KLOSSOWSKI // Πρόταση και Απόδοση

I. Περί Θεμάτων 19

II. Σχετικά με τον μη επικοινωνήσιμο
χαρακτήρα των Νόμων της φιλοξενίας
(Les Lois de l' hospitalité) 24

ΕΙΚΟΝΕΣ I [i] - [viii]

III. Σχετικά με τη χρήση των στερεότυπων
και τη λογοκρισία που ασκείται
από την κλασική σύνταξη 37

Σημειώσεις 44

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

GILLES DELEUZE // Pierre Klossowski: Η σχέση
σώματος-γλώσσας 51

ΕΙΚΟΝΕΣ II [ix] - [xvi]

Σημειώσεις 89

Υπόμνημα του μεταφραστή

Απευθυνόμενος κάποτε σε έναν φανταστικό interviewer, ο Pierre Klossowski έγραψε υπό τύπον αποστοφής:

«Κλείστε λοιπόν το μαγνητόφωνό σας, μα προηγουμένως ακούστε προσεκτικά τι θα πω προς τέρψιν των δυσφημιστών μου: δεν είμαι ούτε “συγγραφέας”, ούτε “στοχαστής”, ούτε “φιλόσοφος” – μήτε στιδήποτε άλλο θα μπορούσε να με προσδιορίζει. Πριν απ’ όλα ήμουν και παραμένω ένας *μονομανής*».*

Η ανά χείρας *απόδοση* και έκδοση στα ελληνικά του εξηγητικού, μέχρις συσκοτίσεως της κατανόησης, opusculum του Pierre Klossowski πολύ θα ήθελε να έχει ακολουθήσει à la trace την ως άνω *πρόταση* και να εστιαστεί στο ίδιο το άφατο συμβάν της καταναγκαστικής επανάληψης που επιτάσσει η μονομανία και το φαντασιωσικό υπόστρωμά της. Με άλλα λόγια, θα προτιμούσε να μην έχει αποτίσει φόρο τιμής στη Βιογραφία, να μην έχει συμβάλλει στο ελάχιστο στην οικοδόμηση ενός κυρίαρχου Σημαιόντος ή στην αποκατάσταση της Ταυτότητας του ατομικού εγώ, να μην έχει να κάνει καθόλου με την τελικά αναπόφευκτη a posteriori μνημόνευση και άρα μνημείωση της φυσιογνωμίας του Auteur. Αντιθέτως, θα ήθελε να έχει υποδείξει μάλλον το τίποτα παρά Κάτι, θα ήθελε να έχει διαλύσει το Ό-

* Βλ. «L’Indiscernable», στο Pierre Klossowski, *La Ressemblance*, éditions Ryōan-Ji, 1984, σ. 91.

νομα μέσα στις εντασιακές διακυμάνσεις των εικόνων και των λέξεων, ήτοι να ανασυστήσει τη μη-αναγώγιμη ιδιοσυστασία του, να διαφυλάξει την πάντοτε διαφορετική –καθότι φύσει α-διάφορη– όσο και διαφοροποιούσα έντασή του, αποπραγματοποιώντας το, αφήνοντάς το απροσδιόριστο, *en suspens*, τη στιγμή ακριβώς που το προσδιορίζει και το εκφέρει: διπλή κίνηση στην οποία ενοικεί και η ουσία του Κλοσσοφσκικού *ανίγματος* αυτού καθαυτού: *αφαίρεση* της πρωταρχικής ανεπικοινωνητής έντασης και συνάμα *συγκεκριμενοποίηση* (μετάφραση της έντασης βάσει στερεότυπων μορφών και κυρίαρχων ερμηνευτικών σχημάτων που την προδίδουν).

Εφόσον, όμως, ούτως ή άλλως, το τίποτα δεν έπαψε ποτέ να υποδεικνύεται –μια που στον δικό μας κόσμο των καθημερινών σημείων το όνομα *Pierre Klossowski* όχι μονάχα δεν συνδηλώνει καμία εμπειρία, αλλά συμπίπτει με την απόλυτη απουσία κάθε πληροφορίας σχετικά με αυτό– εκείνο που μένει είναι η μέριμνα του Κάτι. Ίσως, τελικά, εάν δεν μπορεί να γράψει κανείς για τον Klossowski ζωντανό χωρίς να τον καθιστά την ίδια στιγμή νεκρό, δεν μπορεί να το κάνει ούτε για τον Klossowski νεκρό δίχως να τον «αναβιώσει» και κοινολογήσει, εκχωρώντας έτσι τη συνέχεια στην οποία μας παραδίδει η ανθενωτική ένταση του πληθυντικού ονόματός του στην ετεροβαρή λογική του Επικοινωνήσιμου που αποκλείει κάθε αντίφαση. Δικαίως, λοιπόν, ηχεί ο κυνικός του τόνος: «Eh bien! Vous n'y allez pas de main morte!».

Ο Pierre Klossowski de Rola γεννήθηκε την 9η Αυγούστου του 1905 στην οδό Froidevaux, στο Παρίσι, όπου και απεβίωσε την 12η Αυγούστου του 2001. Ο πατέρας του Erich Klossowski de Rola –ζωγράφος, σκηνο-

γράφος και ιστορικός της τέχνης ειδικευμένος στον 19ο αιώνα— κατάγεται από παλιά πολωνική οικογένεια ευγενών με «Ουγενότους προγόνους». Η μητέρα του Baladine Klossowska, το γένος Spiro, είναι και αυτή ζωγράφος, μαθήτρια του Bonnard.

Το 1908 γεννιέται ο αδελφός του Balthasar που αργότερα θα γίνει γνωστός ως Balthus. Το σπίτι τους αποτελεί τόπος συγκέντρωσης διανοουμένων και καλλιτεχνών, κυρίως νέο-ιμπρεσιονιστών. Ο Bonnard, ο Derain, ο Maurice Denis, ο Guérin, ο Elie Faure, ο συλλέκτης Ambroise Vollard, ο ποιητής Pierre-Jean Jouve (η ηρωίδα του Jouve στο έργο του *Έρημος κόσμος* ονομάζεται Baladine και δεν είναι άλλη από τη μητέρα του Klossowski). Ο Pierre ήδη κάνει τα πρώτα του βήματα στη ζωγραφική.

Το 1914 οι Klossowski φεύγουν για τη Γερμανία: Κάσσελ, Βερολίνο. Ακολουθεί η Ελβετία όπου εγκαθίστανται διαδοχικά στη Βέρνη και στη Γενεύη. Εκεί, ο Pierre διαβάζει Strindberg (ο πατέρας του, εκείνο τον καιρό, δούλευε τις σκηνογραφίες για κάποια θεατρικά του συγγραφέα), Shakespeare, Poe, W. Scott, Balzac και Stendhal. Κατά την περίοδο 1920-1925 γνωρίζει τον Rilke, ο οποίος θα τον επηρεάσει βαθιά, και εργάζεται ως γραμματέας του Gide. Παρακολουθεί μαθήματα στην École des Hautes Études, ενώ παράλληλα και μετά από παρότρυνση του Rilke ετοιμάζει τη διδακτορική του διατριβή με θέμα το κίνημα της γερμανικής νεολαίας. Επιτυγχάνει στις εξετάσεις της σχολής και υποστηρίζει τη διατριβή του. Ο Maurice Sachs του προτείνει να αναλάβει την εικονογράφιση μίας πολυτελούς έκδοσης των *Κιβδηλοποιών*, αλλά ο Gide, τρομαγμένος, απορρίπτει τα σχέδια λόγω της τολμηρότητάς τους.

Γύρω στα 1930 ο Pierre Klossowski δίνει τα πρώτα δείγματα του ταλέντου του σε ένα είδος στο οποίο θα αποδειχτεί κορυφαίος, στη μετάφραση. Σε συνεργασία με τον Jouve μεταφράζει τα *Ποιήματα της τρέλας* του Hölderlin. Ταυτόχρονα ανακαλύπτει τον Sade. Εργάζεται ως βοηθός του ψυχαναλυτή René Laforgue. Διαβάζει ολόκληρη τη συλλογή της *Revue freudienne* και ανασυντάσσει σε περιλήψεις τα πιο αξιοσημείωτα άρθρα, ενώ το 1933, μετά από πιέσεις της Μαρίας Βοναπάρτη, δημοσιεύει το άρθρο του «Στοιχεία για μια ψυχαναλυτική μελέτη σχετικά με τον Μαρκήσιο de Sade» στην *Revue de psychanalyse*. Ο Laforgue σκανδαλίζεται και τον απολύει. Κατά την περίοδο 1934-1938 συνδέεται στενά με τους Bataille, Masson, Caillois και Maurice Heine, συνεργάζεται με τις *Recherches philosophiques* κατόπιν προτάσεως του Jean Wahl, μετέχει της ομάδας Contre-Attaque με τους Bataille, Breton, Eluard, Péret και Heine, προσχωρεί στο Κολέγιο Κοινωνιολογίας όπου θα λάβει ενεργά μέρος με διαλέξεις και παρεμβάσεις, και γίνεται μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού *Acéphale*. Μελετά και μεταφράζει παράλληλα Nietzsche και Kierkegaard, παρακολουθεί τα σεμινάρια του Alexandre Kojève για τον Hegel και συνδέεται με τους Adorno, Horkheimer και κυρίως με τον Walter Benjamin, που τον μυεί στο γνωστικισμό, και τον οποίο ο Klossowski, με τη σειρά του, θα μεταφράσει στα γαλλικά. Συχνάζει στο σπίτι του Marcel Moré, όπου λαμβάνουν χώρα οι συγκεντρώσεις της ομάδας *Dieu Vivant* και συντάσσει τα πρακτικά της *Συζήτησης σχετικά με το αμάρτημα*, όπου συμμετέχουν οι Adamov, Bataille, Blanchot, Camus, οι κληρικοί Daniélou και Durable, καθώς και οι Gandillac, Massignon, Merleau-Ponty, Sartre...

Το 1939 ο Pierre Klossowski γνωρίζει στη Lyon τον ιησούιτη ιερέα Fessard, ειδικό στον Hegel, ο οποίος θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη θεολογική του formation. Αυτή η γνωριμία θα αποτελέσει το έναυσμα για μία μακρά θρησκευτική αναζήτηση, η οποία θα διαρκέσει, τυπικά τουλάχιστον, μέχρι και το 1945: αρχικά στο τάγμα των Βενεδικτίνων της Hautecombe, έπειτα ως δόκιμος σε μοναστήρι Δομινικανών κοντά στο Chambéry, και εν συνεχεία μαθητευόμενος στη μονή του Αγίου Μαξιμίνου, μαζί με μία ομάδα λαϊκών φοιτητών, όπου περνάει επιτυχώς τις εξετάσεις θεολογίας. Μαθητεύει στις ιερατικές σχολές της Grenoble και της Lyon και περνάει μικρό χρονικό διάστημα στο τάγμα των Φραγκισκανών. Επιστρέφοντας στο Παρίσι κατά τα τέλη του 1943, δίνει ορισμένες διαλέξεις σχετικά με τον Nietzsche και συνδέεται με τον Lacan, ενώ το 1944 εντάσσεται στην προτεσταντική κίνηση CIMADE και τελεί χρέη ιερέα σε στρατόπεδο Ισπανών προσφύγων κοντά στο Clermont-Ferrand. Ασπάζεται τον λουθηρανισμό, γρήγορα όμως μετανοεί για την αλλαγή δόγματος και επιστρέφει στον καθολικισμό.

Το 1946 δημοσιεύει μια μετάφραση των *Méditations bibliques* του J.-G. Hamann, ενώ το 1947 εκδίδει τα δοκίμιά του για τον Sade υπό το γενικό τίτλο *Sade mon prochain* (*Σαντ ο πλησίον μου*). Πρόκειται για ένα σκανδαλώδες φιλοσοφικό, ψυχαναλυτικό όσο και πολιτικο-θεολογικό εγχείρημα που στόχο έχει να αναδείξει και να τονίσει τις ειδικές δομές αλλά και το πολλαπλό διακύβευμα που εμπεριέχει ο στοχασμός του Sade, και το οποίο προκάλεσε τις έντονες αντιδράσεις όχι μονάχα των συντηρητικών διανοουμένων –που ούτως ή άλλως είχαν από καιρό αποπέμψει και διασύρει το έργο του

Sade—, αλλά κυρίως εκείνης της μερίδας των «επαναστατών» διανοουμένων και καλλιτεχνών (βλ. σουρεαλιστές τύπου Breton) που ζητούσαν να σώσουν τον Sade, παρουσιάζοντάς τον ως καθαρτήρια, απελευθερωτική και, άρα, ακίνδυνη λογοτεχνία. Αργότερα ο Klossowski θα απομακρυνθεί από τη θέση του «πλησίον» και στην επανέκδοση του 1967 θα συμπεριλάβει ένα μεταγενέστερο κείμενο αυτοκριτικής (1η έκδοση, *Tel Quel* αρ. 28, 1966) με τίτλο «Le Philosophe scélérat» («Ο Ανοσιουργός φιλόσοφος»), όπου θα επιχειρήσει μία οιονεί μετα-ερμηνευτική, λειτουργιστική ανάλυση του σαδισμού του Sade στη σχέση του με το γενετικό υπόστρωμα των κανόνων του ορθού λόγου.

Την ίδια περίπου εποχή παντρεύεται την Denise, Marie, Roberte Morin-Sinclair, χήρα πολέμου, αντιστασιακή εκτοπισμένη στο Ravensbruck. Έκτοτε το έργο του Klossowski τελεί υπό το καθεστώς του «μοναδικού σημείου» της Roberte.

Από το 1949 ως το 1956 δημοσιεύει το *La Vocation suspendue* (*Η Μετέωρη κλήση*, 1950) που θα προκαλέσει έναν νέο κύκλο αντιφατικών αντιδράσεων, ζωγραφίζει τα πρώτα του έργα με μολύβι, μεταφράζει διαδοχικά Nietzsche, Σουητώνιο, Klee, Wittgenstein, Rilke, Heidegger, Αυγουστίνο, Kafka και τον κινέζο συγγραφέα Jέου-P'ου-T'Οuan, δημοσιεύει το *Roberte ce soir* (*Η Ρομπέρτ απόψε*, 1954) και αργότερα το *Le Bain de Diane* (*Το Λουτρό της Άρτεμης*, 1956) και πραγματοποιεί την πρώτη του ιδιωτική έκθεση στο σπίτι της Cour de Rohan, μετά από παρότρυνση των Bataille και Giacometti. Τα χρόνια που θα ακολουθήσουν, κυκλοφορούν το *La Révocation de l'édit de Nantes* (*Η Ανάκληση του διατάγματος της Νάντης*, 1959) και το *Le Souffleur ou le*

Théâtre de société (Ο Υποβολέας, 1960) –που μαζί με το *Roberte ce soir* (Η Ρομπέρτ απόψε) θα αποτελέσουν την περίφημη τριλογία με τίτλο *Les Lois de l'hospitalité* (Οι Νόμοι της φιλοξενίας)–, μία μνημειώδης μετάφραση της *Ανειάδας* του Βιργίλιου (1964) και το τελευταίο του μυθιστόρημα με τίτλο *Le Barhommet* (Ο Μπαφομέ, 1965), ενώ στο μεταξύ συμμετέχει στο έβδομο διεθνές φιλοσοφικό συνέδριο του Royaumeont με θέμα τον Nietzsche, όπου μεταξύ άλλων παρευρίσκονται οι Karl Löwith, Colli και Montinari, Michel Foucault, Jean Beaufret, Gianni Vattimo και Gilles Deleuze.

Το 1969 εκδίδεται η μεγάλη μονογραφία του με τίτλο *Nietzsche et le cercle vicieux* (Ο Nietzsche και ο φαύλος κύκλος) και το 1972 η ετερόδοξη οικονομική μελέτη –βασισμένη σε πολύ ιδιαίζουσες αναγνώσεις των Marx, Fourier, Sade και Freud– με τίτλο *La Monnaie vivante* (Το ζωντανό Χρήμα). Δύο έργα τα οποία θα σχολιάσουν και θα τα χρησιμοποιήσουν εξαντλητικά στο πλαίσιο των δικών τους εννοιολογικών κατασκευών οι Deleuze, Lyotard και Foucault, ανάγοντάς τα ταυτόχρονα σε ακρογωνιαίους λίθους και μόνιμα σημεία αναφοράς αυτής της τόσο ιδιαίζουσας άκρως φιλοσοφικής μη-φιλοσοφίας την οποία επαγγέλλονται. Τότε συμμετέχει και στο συμπόσιο του Cerisy-la-Salle με θέμα «Ο Nietzsche σήμερα;», μαζί με τους Derrida, Deleuze, Pautrat, Lyotard, Gandillac, Lacoue-Labarthe, κ.ά. Την ίδια εποχή, οι εκθέσεις διαδέχονται η μια την άλλη: Μιλάνο, Παρίσι, Νέα Υόρκη, Ρώμη, Τουρίνο, Μεξικό, Kunsthalle της Βέρνης, Documenta του Κάσσελ, κ.α.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '70 παύει να γράφει και αφιερώνεται ολοκληρωτικά στη ζωγραφική, ενώ συνεργάζεται διαδοχικά με τους Raoul Ruiz, Pierre

Coulibeuf, Pierre Zucca και Alain Fleischer, πειραματιζόμενος με το μέσο του κινηματογράφου και της φωτογραφίας: «τελώ υπό την υπαγόρευση της εικόνας. Η όραση είναι αυτή που απαιτεί να πω αυτό που η ίδια μου παρέχει».

Το «Πρόταση και Απόδοση» («Protase et Apodose») δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στο ειδικό τεύχος-αφιέρωμα στον Pierre Klossowski του γαλλικού λογοτεχνικού περιοδικού *L'Arc* (Aix-en-Provence, αρ. 43, 1970), το οποίο περιελάμβανε επίσης κείμενα των René Micha, Michel Butor, Catherine Backès-Clément, Jean-Noël Vuarnet, Pierre Pachet, Georges Perros, Maurice Blanchot, Gilles Deleuze και Félix Guattari, Michèle Montrelay, Jean Reboul, Brice Parain, Claude Vivien, Giancarlo Marmorì, Georges Adé – μαζί με μία σύντομη εργογραφία, δύο φωτογραφίες του Pierre Klossowski και της συζύγου του Denise καθώς και μερικές αναπαραγωγές σχεδίων του τελευταίου.

Ο τίτλος που προσέδωσε ο Klossowski στο κείμενο του παραπέμπει, πρωτίστως, στη ρητορική παράδοση του 16ου αιώνα, καθώς αυτοί οι δύο όροι (*πρόταση* και *απόδοση*) προσδιορίζουν το πρώτο και το δεύτερο αντιστοίχως μέρος μίας περιόδου, δηλαδή την προηγούμενη πρόταση ενός συγκροτήματος προτάσεων (υποθετικού λόγου) και την επακολουθούσα κύρια πρόταση.

Εντούτοις, στη θεατρική ορολογία του 17ου και του 18ου αιώνα, λόγου χάριν στον Corneille, η *πρότασις* (protase) προσδιορίζει το πρώτο από τα μέρη ενός θεατρικού έργου στο οποίο εισάγεται το κύριο θέμα ή ο βασικός πυρήνας του τελευταίου. Σύμφωνα με μία περιέργη διατύπωση στο προοίμιό του στη *Βερενίκη*, ο Racine

εξεγείρεται ενάντια σε όσους θα ήθελαν «αυτό το πρώτο από τα τέσσερα μέρη της τραγωδίας να βρίσκεται εγγύτερα στο τελευταίο μέρος, το οποίο ισοδυναμεί με την *καταστροφή*».

Σε κάθε περίπτωση, κάτω από αυτό το σχήμα εξυπνοείται το τόσο προσφιλές στον Klossowski μεσαιωνικό μυστικιστικό σύμβολο του Ουροβόρου Όφεως –που του έχει χρησιμεύσει ποικιλοτρόπως ως ερμηνευτικό σχήμα σε πολλά έργα του, μυθοπλασίας ή αμιγώς (;) θεωρητικά (βλ., κυρίως, στο *Ο Νίτσε και ο φαύλος κύκλος*)– συνώνυμου της κυκλικής αιτιότητας και των κλειστών αυτό-αναπαραγόμενων συστημάτων, ήτοι της θραύσης της γραμμικής ιστορικής συνείδησης και των προϊόντων της, προς όφελος μίας, κατά κύριο λόγο νιτσεικής εμπνεύσεως, κυκλικής έννοιας του χρόνου βασισμένης στη λήθη και την καταστροφή κάθε οντολογικού θεμελίου.

Το δοκίμιο του Gilles Deleuze, το οποίο ενθέτω εν είδει επιμέτρου, δημοσιεύτηκε στην περιοδική επιθεώρηση *Critique* (αρ. 214, Μάρτιος 1965), υπό τον τίτλο «Klossowski ou les corps-langage». Μερικά χρόνια αργότερα συμπεριλήφθηκε, αναθεωρημένο και επαυξημένο με τον ίδιο τίτλο, στα παραρτήματα του *Logique du sens* (*Λογική του νοήματος*), που εκδόθηκε το 1969 από τον οίκο Minuit (coll. «Critique»). Η παρούσα μετάφραση έγινε από το γαλλικό πρωτότυπο όπως αυτό περιέχεται στην τελική εκδοχή του 1969. Ομοίως, η μετάφραση των παρατεθειμένων αποσπασμάτων του Pierre Klossowski έγινε απευθείας από τα αντίστοιχες πρωτότυπες εκδόσεις των έργων του στα γαλλικά.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί πως το μεταφραστικό διάβημα εντυλίσσει άρρητα την επί μακρῶ συνεργία του

[18]

Γιώργου Βέλτσου, του Διονύση Καββαθά, καθώς και την αδιάπτωτη *praesentia in abstantia* του Δημήτρη Δημητριάδη. Αυτοί υπήρξαν οι πρώτοι αναγνώστες ετούτων των μεταφράσεων – στους οποίους και αφιερώνονται.

Δημήτρης Γκινοσάτης
Παρίσι, Ιανουάριος 2002